

Nota investeringsbeleid 2016

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doelstelling	3
1.3	Wettelijk kader	3
2.	Gewenste werkwijze begrotingscyclus (BBC cyclus)	5
2.1	Inpassing in de BBC cyclus	5
2.2	Procedures	7
3	Activeren.....	9
3.1	Soorten activa	9
3.2	Wel of niet activeren?	11
4	Afschrijven.....	13
4.1	Inleiding.....	13
4.2	Methoden van afschrijven.....	13
4.3	Restwaarde	13
4.4	Afschrijvingstermijnen	13
4.5	Ingangsmoment van de afschrijvingen.....	13
5	Rentetoerekening.....	14
5.1	Inleiding.....	14
5.2	Integrale financiering.....	14
5.3	Nieuwe rentetoerekening.....	14
5.4	Nieuwe rentepercentages	15
5.5	Rente aan reserves.....	15
5.6	Egalisatie van rente	16
	Bijlage 1 Opzet Meerjarig investeringsplan	17
	Bijlage 2 Afschrijvingstermijnen.....	18
	Bijlage 3 Renteschema 2017	21
	Bijlage 4 Renteberekening Grondexploitaties 2017	22

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor het realiseren van de vastgestelde beleidsdoelen zijn vaak investeringen nodig. Van een investering is sprake als het gaat om een meestal wat grotere uitgaven waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Door te investeren ontstaan bezittingen, ofwel zogenoemde vaste activa.

In de financiële verordening van de gemeente Oss is vastgelegd dat de spelregels omtrent de waardering en afschrijving van activa vastgelegd worden in een nota. Deze nota wordt ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Een nota investeringsbeleid is een instrument om zorg te dragen voor het eenduidig behandelen van gemeentelijke investeringen.

De belangrijkste aanleiding, om deze nota op dit moment te schrijven, zijn de gewijzigde landelijke voorschriften. Deze voorschriften zorgen ervoor dat onze huidige werkwijze aangepast moet worden. Tegelijkertijd is het een goed moment om stil te staan bij de huidige werkwijze rondom investeringen en welke verbeteringen we hierin kunnen doorvoeren.

De invoeringsdatum van deze nota is het begrotingsjaar 2017. Dit met uitzondering van de rente die wordt toegerekend aan grondexploitaties. Hiervoor geldt de invoering per 2016.

1.2 Doelstelling

Doelstelling van deze nota is om te komen tot uniforme afspraken over:

- De procesgang rondom investeringen (het maken van duidelijke afspraken over de te volgen procedure om investeringen aan te vragen en uit te voeren);
- De waardering van activa;
- De methode van afschrijven;
- De methode van rentetoerekening;
- De berekening van lasten gekoppeld aan investeringen.

De uitgangspunten van deze nota worden voor het eerst toegepast in de programmabegroting 2017.

1.3 Wettelijk kader

Bij de invoering van het huidige Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in 2004 lag de nadruk op het vergroten van de transparantie van het proces van begroting- en verantwoording. In 2016 is besloten om deze voorschriften op verschillende terreinen aan te passen. Belangrijk doel daarbij is ook om begrotingen van gemeenten meer vergelijkbaar te maken. Belangrijkste wijziging voor onze gemeente daarbij is de verplichting om investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut geactiveerd moeten worden. In de oude BBV tot 2016 moeten investeringen met economisch nut geactiveerd worden en afgeschreven worden op basis van de verwachte levensduur van het actief (bijvoorbeeld een gebouw). Het oude BBV liet echter de gemeenten de vrijheid om investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut (wegen, parken etc.) al dan niet te activeren en daarbij versneld af te schrijven. Dit heeft geleid tot grote verschillen tussen gemeenten, waardoor vergelijking van kosten bemoeilijkt wordt. Met het oog op een betere vergelijkbaarheid van de kosten, wordt in het nieuwe BBV de systematiek van activering en afschrijving voor alle investeringen gelijk getrokken: investeringen met een maatschappelijk nut moeten, evenals investeringen met een economisch nut, worden geactiveerd en over de verwachte levensduur te worden afgeschreven. Tot nu toe werden investeringen in de openbare ruimte binnen onze gemeente direct ten laste gebracht van de reguliere exploitatie.

De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode is van toepassing vanaf uitgaven die vanaf 1-1-2017 worden gedaan.

Het effect van deze wijzigingen voor de begroting zijn uitgewerkt in de programmabegroting 2017- 2020, bijlage 7 "Financiële effecten wijzigingen BBV".

Daarnaast is een andere belangrijke wijziging de wijze van rentetoerekening in begroting en jaarrekening. In hoofdstuk 5 wordt hier afzonderlijk aandacht aan besteed.

2. Gewenste werkwijze begrotingscyclus (BBC cyclus)

2.1 Inpassing in de BBC cyclus

Investerings nemen een zelfstandige positie in binnen de BBC cyclus. Het investeringsprogramma maakt onderdeel uit van de programmabegroting. Daarnaast komen (de stand van zaken van) de investeringen aan de orde in alle producten van de planning- en controlcyclus. Hiermee maken zij deel uit van de cyclus van plannen, begroten en verantwoorden. Onderstaand wordt aangegeven hoe de investeringen in de diverse planning- en controlproducten aan de orde komen.

Kadernota

Een belangrijk moment in de cyclus is de kadernota. De toekomstige ambities worden hierin op hoofdlijnen financieel vertaald. Een vertaling die kan leiden tot structurele kosten en/of tot investeringen. Daarnaast worden in de kadernota de budgettaire kaders vastgesteld en de uitgangspunten van de begroting van het volgende jaar. Hiermee wordt het kader gevormd waarbinnen investeringen gerealiseerd kunnen worden.

Programmabegroting

In de programmabegroting worden de investeringen opgenomen in de paragraaf Investerings. Via de vaststelling van de programmabegroting autoriseert de raad de budgetten voor de programma's en de geplande investeringen. Het college kan vervolgens uitvoering geven aan het realiseren van de investeringen. Door vaststelling van de begroting ontstaat ook de opdracht om de geplande investeringen binnen de afgesproken periode en met de beschikbaar gestelde middelen te realiseren.

In de paragraaf investeringen worden de volgende onderdelen in de begroting opgenomen:

1. Lopende investeringen;
2. Geplande investeringen.

Ad 1 Lopende investeringen

Van de lopende investeringen wordt in de begroting per programma in beeld gebracht welke investeringen beschikbaar zijn gesteld, hoeveel geld reeds is uitgegeven en de planning van de restantbedrag. De belangrijkste projecten worden daarbij toegelicht.

Ad 2 Geplande investeringen

Nieuwe investeringen en investeringen die nog niet in uitvoering zijn, worden in de programmabegroting in beeld gebracht voor eerstvolgende nieuwe begrotingsjaar. Dit in de vorm van concrete projecten. Daarnaast wordt een beeld geschetst van de investeringen in meerjarig perspectief. Deze moeten meer gezien worden als een doorkijk. Nieuwe investeringen kunnen voortkomen uit een vastgesteld beheerplan, een vervangingsschema, nieuwe ambities e.d. Onderstaand zijn de beleidsvelden in beeld gebracht waarbinnen investeringen normaal gesproken plaatsvinden, waarbij aangegeven is hoe hiermee wordt omgegaan.

Beleidsveld	Werkwijze
Openbare ruimte (Openbaar groen, wegen, openbare verlichting, VRI's, haven)	Kader voor de investeringen zijn de beheerplannen. Beheerplannen op het gebied van wegen, groen, openbare verlichting, verkeersregelininstallaties en haven. In het integraal uitvoeringsplan (IUP) worden deze beheerplannen vertaald in een uitvoeringsplan. Dit plan bestaat uit zowel investeringen als bijdragen voor groot onderhoud. De raad stelt het totale plan vast als kader en in de uitvoering ervan kan geschoven worden binnen onderdelen.
Haven	Investeringen op het gebied van haven (brug, sluis, oever) vinden plaats op basis van vastgesteld havenbeheerplan.
Mobiliteit	Investeringen vinden plaats op basis van mobiliteitsplan.
Riolering	Kader voor de investeringen rioleringen is het verbreed gemeentelijk rioleringsplan, zoals deze is vastgesteld door de gemeenteraad. Deze investeringen worden ten laste gebracht van een voorziening. De investeringen riolering worden opgevangen binnen de rioolheffing.
Afval	Investeringen op het gebied van afval worden opgevangen binnen de afvalstoffenheffing.
Parkeren	Investeringen op het gebied van parkeren moeten passen binnen het totaal van de exploitatie (kosten en opbrengsten) van het parkeerbedrijf.
Rollend materieel	Investeringen in rollend materieel (wagenpark) zijn gebaseerd op een vastgesteld beheerplan.
ICT	De investeringen in hard- en software zijn afgedekt in een gesloten circuit automatisering. De raad stelt in de paragraaf de financiële kaders vast, in de uitvoering van de projecten hierbinnen kan geschoven worden.
Onderwijshuisvesting	Investeringen worden gebaseerd op een vastgesteld meerjaren investeringsplan (mip).
Voorzieningen sport, cultuur en ontmoeten	Investeringen worden gebaseerd op een vastgesteld meerjaren investeringsplan (mip)
Incidentele investeringen	Aanvullend op diverse "reguliere" investeringen vinden er incidentele investeringen plaats. Deze worden met naam en bedrag apart genoemd in de investeringsparagraaf.

In bijlage 1 is een nieuwe opzet bepaald van het meerjarig investeringsplan, zoals deze opgenomen gaat worden in de programmabegrotingen.

1e Financiële rapportage

In de eerste financiële rapportage worden alleen grotere afwijkingen rondom de in uitvoering zijnde investeringsprojecten toegelicht aan de raad. Verder wordt in de rapportage beperkte aandacht gegeven aan de investeringen.

Jaarrekening

In de jaarrekening legt het college verantwoording af over de realisatie van de in de begroting opgenomen investeringen. In de nieuwe paragraaf Investeringskredieten wordt een beeld geschetst van de lopende kredieten (beschikbaar gestelde bedragen, reeds uitgegeven bedragen, restanten). Daarbij wordt ook aangegeven welke kosten nog verwacht worden inclusief een toelichting daarbij. Ook wordt aangegeven of het krediet al afgesloten kan worden. In de jaarrekening worden de kredieten hierop kritisch getoetst. In het bijlagenboek bij de jaarrekening wordt een totaal financieel overzicht verstrekt van de lopende kredieten en de af te sluiten kredieten.

2.2 Procedures

In deze paragraaf wordt ingegaan op enkele uitgangspunten en bevoegdheden.

Autorisatie van investeringen

De bevoegdheid tot het toekennen van investeringskredieten berust bij de gemeenteraad. Wanneer gelden uit een reserve worden gehaald voor de financiering van een project/ investering geldt hiervoor uiteraard hetzelfde. Dit is het budgetrecht van de gemeenteraad. De vaststelling van de investeringskredieten vindt plaats bij de begrotingsbehandeling (binnen de BBC cyclus) of via separate raadsvoorstellen. Het heeft de voorkeur om zoveel mogelijk integraal af te wegen en gelden beschikbaar te stellen binnen de begrotingscyclus. Randvoorwaarde daarbij is wel dat de plannen en/of kaders voldoende duidelijk zijn beschreven en vastgesteld. Het gaat hierbij om investeringen op basis van eerder vastgesteld plan, vervangingsinvesteringen e.d.

Investeringskredieten worden separaat voorgelegd aan de gemeenteraad als er sprake is van:

1. nog onduidelijke (beleidsmatige) kaders;
2. politiek gevoelige onderwerpen;
3. grote investeringen (bedrag circa € 1 miljoen en groter).

Om helderheid te geven over de te volgen procedure wordt per investering in de programmabegroting aangegeven in welke categorie deze valt:

- categorie A (ambtelijk): hieronder vallen reguliere (vervangings)investeringen, waarvan de kaders vooraf voldoende duidelijk zijn. Na vaststelling van de programmabegroting door de gemeenteraad zijn de investeringen meteen beschikbaar gesteld.
- Categorie C (college): hieronder vallen investeringen, die eerst nog verder uitgewerkt moeten worden en ter besluitvorming voorgelegd worden aan het college. Dit besluit van het college wordt ter kennisname gebracht van de raadscommissie, waarna tot uitvoering kan worden overgegaan.
- Categorie R (raad): hierover vallen investeringen waarvan kaders nog onvoldoende duidelijk zijn. Deze worden nog separaat voorgelegd aan de gemeenteraad.

Deze categorie-indeling geldt overigens alleen voor nieuwe investeringen in het eerstvolgende begrotingsjaar.

Investeringskredieten in de jaren erna worden nog niet beschikbaar gesteld.

Schuiven tussen investeringsgeld

Het schuiven tussen investeringen in omvang en tijd is in zijn algemeenheid niet mogelijk. Bij een aantal beleidsvelden stelt de raad gelden beschikbaar op het totaal van het beleidsveld. Binnen dat beleidsveld kan in de uitvoering wel geschoven worden tussen investeringen hierbinnen. Het betreft de volgende beleidsvelden waarbij de Raad gelden dus op basis van een investeringsplafond beschikbaar stelt:

- Openbare ruimte (met name voormalig IUP)
- Riolering
- Rollend materieel
- ICT.

Openen krediet in administratie

Voordat een concrete investering opgenomen wordt in de administratie moeten investeringen in voldoende mate onderbouwd en gespecificeerd zijn. De volgende informatie moet beschikbaar zijn voordat investeringskrediet concreet wordt opgenomen in de administratie:

- Onderbouwing investeringsaanvraag (doel en beschrijving investering);
- Onderbouwing investeringsbedrag (inclusief evt. subsidies/ bijdragen van derden);
- Geplande looptijd investering;
- Afschrijvingstermijn;
- Maatschappelijk/ Economisch nut;
- BTW (compensabel/ niet compensabel/ ondernemers/ meng etc.).

Uitvoeren van kredieten

Over de resultaten van de uitvoering legt het college verantwoording af aan de raad. Dit in principe via de jaarrekening.

Afsluiten van kredieten

Het is van belang dat kredieten tijdig worden afgesloten om te voorkomen dat niet onnodig begrotingsruimte geblokkeerd wordt. Bij de jaarrekening worden alle openstaande kredieten kritisch getoetst, waarbij een lijst gemaakt wordt met af te sluiten kredieten. Een overzicht van lopende restantkredieten nemen we op in het bijlageboek bij de jaarrekening.

Over- en onderschrijdingen kunnen bij het afsluiten van kredieten niet met elkaar verrekend worden. Ook het gebruiken van kredieten voor een andere bestemming kan niet zonder afzonderlijk besluit.

3 Activeren

Om de vastgestelde beleidsdoelen te realiseren is het noodzakelijk om bedrijfsmiddelen aan te schaffen of te produceren (investeren). Veel van deze bedrijfsmiddelen worden meerjarig gebruikt. Om ook de kosten van de bedrijfsmiddelen uit te smeren over de gebruiksduur van het bedrijfsmiddel worden de investeringen veelal opgenomen op de balans (geactiveerd). Vervolgens drukt gedurende de levensduur van het bedrijfsmiddel jaarlijks een deel van de totale investeringskosten op de exploitatiebegroting. Gaat een bedrijfsmiddel 40 jaar mee, dan zal gedurende 40 jaar ieder jaar 1/40 deel van de investering op de exploitatiebegroting terecht komen.

3.1 Soorten activa

Op de balans worden de activa onderscheiden in vaste en vlottende activa. Investeringen worden verantwoord onder de vaste activa. Het BBV hanteert de volgende soorten vaste activa:

1. Immateriële vaste activa;
2. Materiële vaste activa;
3. Financiële vaste activa.

De basisregel is dat activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de aankoopkosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kan ook een redelijk deel van de indirecte kosten worden opgenomen.

3.1.2 Immateriële vaste activa

Onder de immateriële vaste activa vallen:

- de kosten van het sluiten van geldleningen en het saldo van (dis) agio;
- de kosten van onderzoek en ontwikkeling;
- bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Deze kosten mogen worden geactiveerd. Voor kosten van het afsluiten van geldleningen geldt een maximale afschrijvingsduur van de looptijd van de lening.

Het activeren van kosten van onderzoek en ontwikkeling als immaterieel actief is met ingang van het BBV alleen toegestaan als voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- de gemeente heeft de intentie het actief te gebruiken of te verkopen;
- de technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast;
- het actief zal in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereren;
- de uitgaven die aan het actief zijn toe te rekenen kunnen betrouwbaar worden vastgesteld.

Kosten voor onderzoek en ontwikkeling moeten in maximaal 5 jaar worden afgeschreven.

Vorbereidingskosten voor grondexploitaties moeten voortaan ook onder deze categorie verantwoord worden.

Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) in de grondexploitatie bestaan niet meer binnen het BBV.

De bijdragen aan activa in eigendom van derden (bijvoorbeeld subsidiëring van een clubgebouw van een vereniging) mogen alleen geactiveerd worden als voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- er is sprake van een investering door een derden;
- deze investering draagt bij aan de publieke taak van de gemeente;
- de derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren, op een wijze zoals overeengekomen;
- de bijdrage kan worden teruggevorderd indien de derde in gebreken blijft.

De bijdragen in activa in eigendom van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdrage verminderd met de afschrijvingen.

3.1.2 Materiële vaste activa

De materiële activa kunnen onderverdeeld te worden in:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investeringen met een economisch nut zijn alle investeringen die verhandelbaar zijn en/of bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven (bijvoorbeeld door de kosten ervan in tarieven te verwerken). Het gaat hierbij nadrukkelijk om de mogelijkheid middelen te verwerven. Dat een gemeente ervoor kan kiezen ergens geen tarief of geen kostendekkend tarief voor te heffen is niet relevant voor de vraag of een actief een economisch nut heeft. Voorbeelden hiervan zijn investeringen in gebouwen, vervoermiddelen, installaties, automatisering en ook investeringen in afvalstoffeninzameling en riolering.

Voor vastgoed moet onderscheid gemaakt worden in vastgoed met een maatschappelijke functie en vastgoed met een bedrijfseconomische functie. Bij vastgoed met een maatschappelijke functie gaat het om het gemeentehuis, maar ook om gebouwen of terreinen met een maatschappelijk functie op het gebied van bijvoorbeeld onderwijs, sport, cultuur, welzijn, maatschappelijke opvang en/of zorg.

Indien de intentie bestaat dat dit vastgoed duurzaam wordt geëxploiteerd kan er hierdoor nooit sprake zijn van een duurzame waardevermindering. Als er een bestuurlijke intentie is om het vastgoed met een maatschappelijke functie te verkopen of als de bestemming wijzigt dan bestaat de mogelijkheid dat de waarde van het vastgoed verminderd moet worden.

Bij vastgoed met een bedrijfseconomische functie gaat het om vastgoed dat door de gemeente wordt aangehouden om bewust winst te realiseren en/of waardeinstijgingen te realiseren. Bij vastgoed met een bedrijfseconomische functie is het verwerken van een duurzame waardevermindering verplicht in het geval de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde.

Alle investeringen die niet aangemerkt worden als investeringen met economisch nut zijn investeringen met maatschappelijk nut (genereren geen middelen, maar vervullen wel duidelijk een publieke taak). Voorbeelden hiervan zijn investeringen in wegen, bruggen en openbaar groen.

Voor investeringen in riolering gelden nog specifieke eisen vanuit de voorschriften. Als gevolg van deze voorschriften worden investeringen in riolering geactiveerd, maar tegelijkertijd wordt het investeringsbedrag verrekend met spaarbedragen uit de inkomsten rioolheffing. Die spaarbedragen worden gestort in een aparte voorziening. Wanneer de spaarbedragen in de voorziening lager zijn dan de investering, blijft er een actief op de balans.

Met het oog op een betere vergelijkbaarheid van de kosten, wordt in het nieuwe BBV de systematiek van activering en afschrijving voor alle investeringen gelijk getrokken. Er is dus geen uitzondering meer voor investeringen met maatschappelijk nut. De volgende kaders gelden daarbij:

- activeren van investeringen moet;
- inzet van reserves worden niet in mindering gebracht;
- bijdragen van derden moeten in mindering gebracht worden van de investering (zogenaamde netto methode);
- extra afschrijving is niet mogelijk.

3.1.3 Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan uit:

- a. kapitaalverstrekingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen;
- b. leningen aan woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen;
- c. overige langlopende leningen;
- d. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Kapitaalverstrekingen en leningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde onder aftrek van eventuele aflossingen. Deelnemingen worden in afwijking hiervan gewaardeerd tegen marktwaarde indien deze lager is dan de verkrijgingsprijs.

3.2 Wel of niet activeren?

3.2.1 Grensbedrag te activeren investering

Om vele administratieve handelingen te voorkomen en de inzichtelijkheid van de investeringen te vergroten wordt een ondergrens voor te activeren investeringen vastgelegd. Investeringen tot een bedrag van € 25.000 (op zichzelf staande activa) en/of een gebruiksduur korter dan 3 jaar worden niet geactiveerd, maar rechtstreeks op het programma geraamd.

3.2.2 Kosten van onderhoud

Klein onderhoud

De kosten van klein onderhoud mogen niet worden geactiveerd, maar dienen in het jaar van uitvoering ten laste van de exploitatie te worden gebracht. Het gaat hierbij om periodieke kosten die noodzakelijk zijn om het object in goede staat te houden tegen een van tevoren vastgesteld kwaliteitsniveau. Voorbeelden van regelmatig voorkomende onderhoudskosten betreffen onder meer het reinigen van rioolstelsels of het plegen van periodiek onderhoud aan elektrische installaties.

Groot onderhoud

Kosten van groot onderhoud (indien niet levensduurverlengend of niet waardeverhogend) mogen niet worden geactiveerd en kunnen op twee wijzen worden verwerkt in de begroting/jaarrekening:

- kosten in het jaar van uitvoering direct ten laste van de exploitatie brengen;
- kosten in het jaar van uitvoering ten laste van een vooraf gevormde voorziening brengen.

Kosten van groot onderhoud ontstaan na een langere gebruikperiode van een object en zijn vaak ingrijpend van aard en betreffen een groot of belangrijk deel van het object. Voor onderhoud aan gebouwen werken we bijvoorbeeld vaak met een onderhoudsvoorziening.

Renovaties

Renovaties aan een bestaand actief, die leiden tot een levensduurverlenging of waarde verhoging van een actief worden wel geactiveerd. Voorbeeld hierbij is het renoveren van een gebouw en de reconstructie van een weg.

3.2.3 Activeren bijkomende kosten

Om een investering uit te voeren moeten soms bijkomende kosten gemaakt worden. Hierbij kan gedacht worden aan kosten voor de implementatie, eigen uren, onderzoekskosten, ontwikkelkosten e.d.. In principe mogen deze kosten geactiveerd worden en worden ze op dezelfde wijze afgeschreven als de betreffende investering. Als een investering, waarvoor in een eerder stadium onderzoekskosten zijn geactiveerd, geen doorgang vindt, moeten de geactiveerde onderzoekskosten direct afgeschreven te worden.

Met het activeren van eigen uren (ambtelijke salarissen) wordt zeer terughoudend omgegaan, omdat hiermee salariskosten naar de toekomst geschoven worden.

3.2.4 Inruilwaarden/boekwinsten

Verkregen inruilwaarden bij de aanschaf van nieuwe kapitaalgoederen, meestal bij voertuigen, moeten in eerst instantie aangewend worden voor het afboeken van de eventuele restantboekwaarde. Bij geen restantboekwaarde is het niet toegestaan om de inruilwaarde in mindering te brengen op de nieuwe investering. De nieuwe aanschaf moet immers tegen verkrijgingsprijs gewaardeerd worden. De inruilwaarde dient als opbrengst in de jaarrekening te worden verantwoord. Gedragslijn: Boekwinsten worden als opbrengst in de exploitatie verantwoord.

3.2.5 Componentenmethode

In de praktijk wordt er veel gewerkt met integrale bestekken. Integrale bestekken waarbij meerdere componenten (onderdelen) onderdeel zijn van de totale investeringen. Een voorbeeld hiervan is een bouw van een school, waarbij grond wordt gekocht (geen afschrijving), een school wordt gebouwd (afschrijving 40 jaar) en er een eerste inrichting van het gebouw plaatsvindt (afschrijving 20 jaar).

Ook in de openbare ruimte zien we investeringen waarbij een weg wordt gereconstrueerd, groen en riolering wordt aangelegd.

De componenten moeten afzonderlijk geadministreerd worden. Het is niet toegestaan om voor het volledige investeringsbedrag één afschrijftermijn te hanteren. De afzonderlijke afschrijftermijnen worden gehanteerd.

4 Afschrijven

4.1 Inleiding

Het gebruik van vaste activa strekt zich uit over meerdere jaren. Door technische slijtage of economische veroudering daalt de waarde. Het zichtbaar maken van de waardevermindering in de jaarlijkse exploitatie wordt afschrijven genoemd. De levensduur en de wijze van afschrijven is bepalend voor de juiste afschrijving.

4.2 Methoden van afschrijven

Er bestaan verschillende methoden voor afschrijving. Het BBV laat de gemeenten vrij in de keuze van een methode. De meest voorkomende methoden bij gemeenten zijn lineair en annuitair.

In Oss wordt volgens de lineaire methode wordt afgeschreven. Bij deze methode blijven de afschrijvingen gedurende de levensduur van het actief gelijk. Hierdoor daalt de boekwaarde van het actief jaarlijks met eenzelfde bedrag. De rentelasten dalen bij toepassing van deze methode naarmate de jaren verstrijken, door de jaarlijkse afname van de boekwaarde van het actief.

Voorgesteld wordt de lineaire methode te blijven gebruiken. Afwijkingen worden voor BBC cyclus voorgelegd aan de gemeenteraad.

4.3 Restwaarde

De restwaarde van een actief aan het eind van de gebruiksperiode is van tevoren vaak lastig in te schatten. Op grond van het voorzichtigheidsprincipe wordt er vanuit gegaan dat de restwaarde nihil is.

4.4 Afschrijvingstermijnen

Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur moet worden afgeschreven. De gebruiksduur wordt bepaald door de technische en economische levensduur. Op grond wordt niet afgeschreven. De afschrijvingstermijnen moeten consistent worden toegepast en mogen alleen bij gegronde redenen worden aangepast.

In bijlage 2 zijn de afschrijvingstermijnen opgenomen, welke vanaf het moment van vaststelling van deze nota gelden.

4.5 Ingangsmoment van de afschrijvingen

De commissie BBV doet de aanbeveling om vast te leggen vanaf welk moment wordt begonnen met afschrijven. Hierbij zijn diverse alternatieven denkbaar, zoals:

- starten in het jaar waarin het actief gereed komt c.q. verworven wordt vanaf het moment dat het actief in gebruik genomen wordt;
- starten medio het begrotingsjaar waarin het actief gereed komt c.q. verworven wordt;
- starten in het begrotingsjaar dat volgt op het jaar waarin het actief gereed komt c.q. verworven wordt.

Wij kiezen ervoor om aan te sluiten met deze laatste keuze: de afschrijvingslasten starten op 1 januari van het jaar volgend op het jaar waarin het actief gereed komt c.q. verworven wordt.

5 Rentetoerekening

5.1 Inleiding

Op basis van de nieuwe BBV voorschriften wijzigt de toerekening van rente. Belangrijke wijzigingen hierin zijn:

- De rente die direct verband houdt met producten (taakvelden) moeten toegerekend worden. Bijvoorbeeld rente over investeringen in onderwijshuisvesting of over investeringen in sportaccommodaties betreft directe kosten voor onderwijs en sport.
- De rente die verband houdt met "overheadproducten" moeten direct toegerekend worden aan de overhead. Via de overhead worden deze kosten vervolgens verdeeld over producten.
- Om er voor te zorgen dat in de begroting en verantwoording de totale rentelasten en de daar aan gekoppelde financieringsbehoefte inzichtelijk zijn, is voorgeschreven dat de paragraaf financiering voortaan ook inzicht geeft in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend.
- De rente, die aan grondexploitaties wordt toegerekend, moet gebaseerd zijn op de werkelijke rente over het vreemde vermogen. Dit is het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningportefeuille, naar verhouding van het vreemd vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. Tevens mag geen rente meer toegerekend worden aan gronden die nog niet in exploitatie zijn genomen. Dit wordt later uitgewerkt.
- Het toerekenen van rente aan producten vindt plaats via het taakveld treasury. Aanbevolen wordt om in de paragraaf Financiering van de begroting en jaarrekening een toelichting op te nemen over hoe om gegaan wordt met rente in de begroting en wat hiervan het resultaat is.
- De disconteringsvoet die wordt gehanteerd binnen grondexploitaties om toekomstige verliezen naar de waarde van nu te berekenen (contant maken) wordt wettelijk voorgeschreven.

5.2 Integrale financiering

Zoals bij de meeste gemeenten is het gebruikelijk om totaalfinanciering toe te passen. Wij lenen dan niet specifiek voor een investering maar kijken naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente. De daadwerkelijke financiering wordt hier op afgestemd. De financiering van de investeringen en bestaande eigendommen (activa) gebeurt door middel van de inzet van onze eigen middelen (eigen vermogen, reserves) en vreemd vermogen (voorzieningen, leningen). Op begrotingsbasis worden de financieringsbehoefte en daarmee de kosten van financiering (de begrote rentekosten) geraamd. De begrote rentekosten voor het totaal van de gemeentelijke financieringsbehoefte worden toegerekend aan de investeringen die plaatsvinden ten behoeve van de producten en grondexploitaties in de begroting. Ten opzichte van de begrote rentekosten in de begroting kan er een rentevoordeel (of rentenadeel) ontstaan in de jaarrekening. Dit wordt verrekend met de algemene middelen.

In de volgende paragrafen is uitgewerkt hoe we in de toekomst om gaan met rente in de begroting en jaarrekening. Hiermee voldoen we aan de nieuwe BBV voorschriften en maken we de rentetoerekening ook eenvoudig mogelijk.

5.3 Nieuwe rentetoerekening

De nieuwe rentetoerekening in de begroting is als volgt:

- De rente wordt via de investeringen toegerekend aan de producten;
- De rente wordt ook aan investeringen toegerekend die behoren onder de overhead (bijvoorbeeld het gemeentehuis). Via de verdeling van de overhead worden deze kosten vervolgens direct of indirect (daar waar noodzakelijk voor bijvoorbeeld de juiste tarieven) doorgerekend naar producten.
- Er wordt geen zogenaamde bouwrente meer bijgeschreven aan investeringskredieten gedurende het jaar.
- De rente over grondexploitatie (bouwgronden in exploitatie) bepalen we op de rente over boekwaarde per 1 januari van het jaar. Gedurende het jaar passen we geen verrekening meer toe.

- Rente-inkomsten van uitgeleend gelden, bijvoorbeeld aan verenigingen/ hypotheeklenk ambtenaren e.d. , begroten we centraal op één post binnen de begroting.
- Jaarlijks in de paragraaf Financiering van de begroting en jaarrekening een toelichting op te nemen hoe omgegaan is met rente en wat hiervan het resultaat is.

5.4 Nieuwe rentepercentages

De nieuwe rentepercentages in de begroting en jaarrekening worden als volgt berekend:

- Rentepercentage voor grondexploitatie is wettelijk vastgesteld. Dit is het gewogen gemiddelde van rentekosten vreemd vermogen. Dit percentage moet berekend worden op basis van de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen per begin van het jaar (dus voor de rentetoerekening 2017 de verhouding per 1-1-2017). Af te ronden op 1 decimaal. In de jaarrekening moet dit percentage opnieuw berekend worden op basis van de werkelijke rentekosten en dit percentage moet gebruikt worden voor de daadwerkelijke rentetoerekening. Om te voorkomen dat de meerjarenprognoses elk jaar wijzigen, is het mogelijk om te kiezen voor een stabiel rentepercentage in deze prognoses. Bijstellingen kleiner dan 0,5% boven of onder het initieel vastgestelde rentepercentage leiden niet meteen tot aanpassing van het percentage. Voor de begroting 2017 is het percentage berekend op 1,5%. Voor de berekening wordt verwezen naar bijlage 4.
- De disconteringsvoet die wordt gehanteerd in de berekening van de contante waarde voor het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties wordt op dit moment landelijk vastgesteld op 2%.
- Rentepercentage overige investeringen / producten: hierin wordt rekening gehouden met de rente over eigen vermogen (inflatiecorrectie en voor rente over reserves die ingezet worden voor investeringen);
- De rente wordt berekend op basis van een omslagpercentage. Dit betekent dat de rente verdeeld wordt op basis van de boekwaarde van de activa. De omslagpercentage wordt op een veelvoud van 0,5% naar boven afgerond. Jaarlijks maken we deze berekening en passen we indien nodig het percentage aan. Het percentage bedraagt voor 2017 2%. Voor de berekening wordt verwezen naar bijlage 3.

5.5 Rente aan reserves

Het beleid op het gebied van rente toe te voegen aan reserves is het volgende:

- De rentebijbeschrijving op algemene reserve en algemene bedrijfsreserve handhaven we zodat deze reserves jaarlijks gecorrigeerd worden voor inflatie. Het percentage hiervoor is het gemiddelde rentepercentage over de lange en kort aangetrokken financieringsmiddelen (2017: 2%). Dit mag ook maximaal vanuit de nieuwe voorschriften.
- Aan reserves die bestemd zijn ter dekking van investeringslasten, wordt rente bijgeschreven ter hoogte van de renteomslag. Hierdoor worden de investeringen met hetzelfde percentage belast als de rente die wordt bijgeschreven op de reserve. Uitzonderingsrentes mogen niet meer gehanteerd worden. Deze investeringen worden belast met 2% (2017) rentelasten. De bijbehorende reserve wordt ook jaarlijks met dit percentage verhoogd. Hierdoor kunnen de jaarlijkse kapitaallasten voor de langere termijn betaald worden uit de reserve.
- Aan reserves zoals Maastrandgas en depositio BNG mag nog wel rente bijgeschreven worden maar dit is gemaximaliseerd. We hanteren hierbij een percentage van 2% voor het jaar 2017 (gemiddelde rentepercentage over de lange en kort aangetrokken financieringsmiddelen). Ook dit percentage passen we indien nodig aan en koppelen deze aan de omslagpercentage. Dit betekent dat deze reserves in toekomst minder groot worden en dat de inzet van deze reserves in de meerjarenbegroting aangepast zijn. Dit heeft een nadelig begrotingseffect gehad.

5.6 Egalisatie van rente

Het huidige beleid van het egaliseren van de renteresultaten via de reserve renteomslag wordt gehandhaafd. Deze reserve is bedoeld om eventuele renteschommelingen van de kasgelden voor een periode van 3 jaar op te kunnen vangen. Bij het instellen van de reserve is de minimale norm bepaald op 3% van de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is het maximum wat we als gemeente mogen lenen met een korte looptijd.

Bijlage 1 Opzet Meerjarig investeringsplan

Opzet Meerjarig Investeringsplan								
Categorie				Soort				
A:	Besluitvorming ambtelijk			V:	Vervangingsinvestering			
C:	Besluitvorming college			N:	Nieuw			
R:	Besluitvorming raad							
Programma	Investering	Besluit	Type	2017	2018	2019	2020	Bijdragen/ reserves
Zorg en Welzijn								
Werk, Inkomen en onderwijs								
- Onderwijshuisvesting								
Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten								
- Sport								
- Cultuur								
- Ontmoeten								
Veiligheid								
Mobiliteit en openbare ruimte								
- Openbaar groen								
- Wegen								
- Openbare verlichting								
- Vekeersregelinstallaties								
- Parkeren								
- Mobiliteit								
- Riolering								
Duurzaamheid, milieu en buitengebied								
- Afval								
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen								
Economie en vrije tijd								
Bestuur, organisatie en dienstverlening								
- Rollend materieel								
- ICT								
Financien en belastingen								
Totaal								

Bijlage 2 Afschrijvingstermijnen

De onderstaande termijnen (in jaren) worden in principe gehanteerd bij het bepalen van de jaarlijkse afschrijving.

Soort actief	Maximale Afschrijvingstermijn
Investerings < € 50.000	Direct t.l.v. exploitatie
1. Immateriële activa	
Onderzoek en ontwikkeling	5
Investeringsbijdragen aan activa in eigendom van derden	levensduur voorziening
2. Financiële vaste activa	
Gekoppeld aan de kapitaalverstrekking/lening	-
3. Materiele vaste activa	
Gronden	Geen afschrijving
Rioleringen	60
Wegen:	
- Bos- en natuurgebied	100
- Buitengebied	100
- Centrum	25
- Hoofdroute	60
- Park of grote groengebieden	80
- Sportpark	60
- Werken	60
- Wonen	45
Verkeersregelinstallaties:	
- VRI regeling	5
- VRI regelkast en armaturen	15
- VRI complete installatie	30
Haven	
- Brug Macharen	15/30/50/100
- Sluis	20/50/100
- Duikers	80/100
- Voorziening scheepvaart	15/25/30/40
- Wacht- en aanmeerplaatsen	60
- Oevers- en kaden	50/80
In havenbeheerplan zijn de afschrijvingstermijnen gespecificeerd voor de diverse onderdelen.	
Openbare verlichting:	
- Armaturen	17
- Masten	50
- Kasten	15
Ecologie:	
- Bomen	60
- Bos- en natuurgebieden	80
- Bosplantsoen	50
- Sierplantsoen/ heesters	30
- Hagen	30
- Gras	25
- Water, vijvers	25
- Speelvoorzieningen	13
- Kunstobjecten en monumenten	30
- Civiele kunstwerken en duikers	50

Soort actief	Maximale Afschrijvingstermijn
Parkeren	
- Parkeergarage	40
- Installaties parkeergarage	5-10-20-30
- Vloer parkeergarages	15
- Parkeerautomaten	10
- Parkeerverwijssysteem	10
- Parkeersoftware	5
- Scanpalen parkeren	10
- Fietsenstalling	15
Specifieke installaties kennen eigen technische afschrijvingstermijn	
Monumenten	30
Begraafplaatsen	30
Woonwagenlocaties	25
Sportterrein, natuurlijk gras	25
Sportterrein, kunstgras	
- Onderlaag	25
- Toplaag	12
Gebouwen	
- Ondergrond	Geen afschrijving
- Gebouwen/ opstallen (o.a. onderwijs, cultuur, sport)	40
- Semipermanent	20
- Noodlokalen	15
- Verbouwingen	25
- 1 ^e inrichting (onderwijsleerpakket en meubilair)	15
Technische installaties	25
Machines	10
Meubilair en inventaris	15
Automatisering (Hardware)	
- Centrale server	3-5
- Bekabeling	20
- Netwerk (componenten, verbindingen etc)	5
- Kopieer/ printer/ scanner/ plotter	5
- Thin Client	3-5
- Overige clients (CAD station, laptops etc)	3-5
- Overige centrale hardware (ups, backup, etc)	5
- AV-apparatuur (beamers, displays, etc)	3-5
Automatisering (Software)	
- Kantoorautomatisering	3-5
- Centrale databases	3-5
- Grote systemen (zonder onderhoudscontract)	4
- Grote systemen (met onderhoudscontract)	8
Tractiemiddelen	
- Huisvuilauto	8
- Vrachtauto met kraan	10*
- Afzetcontainer auto met kraan	8*
- Afzetcontainerauto	10
- Veegmachine	7
- Heftruck	10*
- Loader	8
- Gesloten bestelauto	10
- Bestelauto met open laadbak	10
- Tractor	10
- Zoutstrooier	14
- Sneeuwploug	20
- Calciumchloride tank	20
- Caravan	8*
- Afzetcontainer	10,15,20*
- Aanhanger	15*
- Bovengrondse olietank	15*

Soort actief	Maximale Afschrijvingstermijn
- Hoge drukreiniger/ doorspuit unit	8*
- Machines begraafplaats	7, 10 en 12
- Mobiele kraan	8
- Personenauto	10
- Elektrische auto	8

*) Kan variëren omdat deze meestal gebruikt/tweedehands gekocht worden. Exacte afschrijvingstermijn wordt aangegeven zodra voertuig is gekocht.

Bovenstaande afschrijvingstermijnen worden gehanteerd voor nieuwe investeringen. Voor oude investeringen waarop al wordt afgeschreven blijven we de afschrijvingstermijn hanteren die in het verleden zijn gehanteerd.

In die gevallen waarin deze tabel geen uitsluitel geeft, geldt de economische levensduur als norm voor de afschrijving.

Bijlage 3 Renteschema 2017

Renteschema

Omschrijving	Bedrag
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 3.947.985
Externe rentebaten	<u>- € 1.815.332</u>
Saldo door te rekenen externe rente	€ 2.132.653
Rente die aan de grondexploitatie doorberekend <i>moet</i> worden	- € 961.489
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend <i>moet</i> worden	<u>€ 0</u>
Totaal door te rekenen externe rente	€ 1.171.164
Rente over eigen vermogen	€ 2.029.404
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	<u>€ 0</u>
Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	€ 3.200.568
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	<u>- € 3.833.752</u>
Renteresultaat op het taakveld treasury	- € 633.184

Bijlage 4 Renteberekening Grondexploitaties 2017

	Stand per 1-1-2017	Rentekosten	Percentage
Rente vaste schulden	179.958.401	3.947.985	
Rente kasgeldleningen	14.000.000	0	
Gemiddelde rentepercentage	193.958.401	3.947.985	2%
Stand per 1-1-2017			
Voorzieningen	33.106.538		
Langlopende schulden	179.958.401		
Kasgeldleningen	14.000.000		
Overige kortlopende schulden	21.454.000		
Overlopende passiva	15.970.000		
Vreemd vermogen		264.488.939	
Eigen vermogen		112.597.000	
Balanstotaal		377.085.939	
Rentetarief GREX 2016			1,43%
Afgerond			1,5%